

Barbara Vujanović,
povjesničarka umjetnosti, viša kustosica Muzeja
Ivana Meštrovića – Atelijera Meštrović u Zagrebu

Od antičkih uzora do neoklasicizma – klasična komponenta
u djelu Ivana Meštrovića, doktorska disertacija

Mentor: dr. sc. Petar Prelog, znan. savj.

Disertacija je obranjena 15. studenoga 2021.
na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu,
pred povjerenstvom:
izv. prof. dr. sc. Lovorka Magaš Bilandžić
prof. dr. sc. Frano Dulibić
dr. sc. Irena Kraševac, znan. savj.

SAŽETAK

Iako su rad i život Ivana Meštrovića (1883.–1962.) predmet brojnih izučavanja, klasična komponenta njegova stvaralaštva nije do sada bila protumačena i objedinjena. Ona se formalno i tematski prepoznaje u svim segmentima njegova umjetničkog, arhitektonskog, pedagoškog i esejističkog djelovanja, te se analizira u tri glavne cjeline, koje vremenski obuhvaćaju prva dva desetljeća 20. stoljeća, međuratno razdoblje i poslijeratnu fazu. Jedan je od rezultata istraživanja, koji se odnosi na prvu cjelinu, uvođenje pojma *utopijske skulpture*, izlučenog iz konceptualne i povijesne reperkusije *Partenona* na europsku skulpturu kraja 19. i prve polovice 20. stoljeća.

On se tumači na primjeru *Vidovdanskoga hrama*. Francuski kipari pružaju glavni komparativni materijal na temelju kojeg se uočava Meštrovićeva transgresija od prihvaćanja načela fragmentarne skulpture i asamblaža, arhajskoga monumentalizma i neoklasicizma. U međuratnom razdoblju klasična komponenta prepoznaje se kao stil sâm (neoklasicizam). On je zamjetan na monumentalnim skulptorskim i arhitektonskim djelima, koja održavaju ideje moći i stabilnosti. Razdoblje „povratka redu“ korespondira s tezama antimodernizma, programatski formuliranima u esejima o Michelangelu Buonarrotiju. Posljednje razdoblje shvaća se kao rekapitulacija stečenog iskustva, iskazanog kroz zreli ekspresionizam, realizam, autoreferencijalni neoklasicizam i pastišni eklekticism ili eklektički monumentalizam. Eklektički pristup tradiciji autentičan je umjetnikov iskaz; taj iskaz je kompleksan (opreka modernizam – antimodernizam) i neusporediv s drugim hrvatskim i europskim kiparima i arhitektima. Meštrovićev se klasični, mnogofasetni identitet potvrđuje kao ključna odrednica njegova opusa, bez koje ga je nemoguće cjelovito interpretirati i kontekstualizirati u okviru modernoga hrvatskog i europskog kiparstva. Iako je većina ostvarenja općepoznata, ona do ovog istraživanja nisu bila cjelovito objedinjena kroz kategorizaciju, koja sagledava stilsko i tematsko formiranje – od antičkih uzora do neoklasicizma. ✕